

הכל הייבין פרק ראשון הגיגה

עין משפט
גר מצוה

חייב בשמחה. לשמחה צמח דכתיב ושמחת צמחך (דברים טו) ואמרנין לקמן (דף ט. ט.) דשמחה בשלמים לאכול את הבשר וילפינן לה (פסחים דף קט.) מוצאת שלמים ואלתא סס ושמחת. ולקמן פריך מ"ש לענין ראייה דפטור ולענין שמחה דמחייב: ושאינו לא שומע

ולא מדבר. היינו חרש דמתניתין סמכו לשוטה וקטן: ראייה מהקל. דכתיב צפרשת הקהל צדוק כל ישראל לראות וגו'. ופרשת מהקל המלך היה קורא משנה תורה בעזרה בכל מנצלי שמתה דכתיב מקץ שבע שנים צמוע שנת השמטה וגו' (דברים לא): פרט לשומע ואינו מדבר. השמח משמע שאין זה ראוי לנמור: הלכא.

משניות: למען ילמדו. ואין זה ראוי ללמד לחמים: רב אשי אמר והאי למען ילמדו. כלומר בלא קוסיא דתנא דמעט מהכא שומע ואינו מדבר אלף מלמען ילמדו: דאי סלקא דעתך מלמען ילמדו. הוא דמשמע ליה מישתעי לא גמיר לנפשיה: ויזין דלא

שמע. אן סהדי דלא גמיר. וכיון דתנן למען ילמדו שומע פטור למדור ואינו שומע ואין סהדי דמעט מהכא שומע דלא גמיר הוא שלא יצין כל מה שאומרים לפניו למה לי למהדר תו למען ילמדו פרט לשומע ואינו מדבר כיון דסביחא ליה דמאן דלא משתעי נמי לא גמיר מלמען ישמעו ממעט ליה אלף והאי סביחא ליה דמאן דלא משתעי נמי גמיר ולא מלמען ישמעו ממעט ליה אלף

נצטלי קצין. כשחכמו רגליהם נתנו קצ קטן צקוף שוקו ונותנים צו לקמן דף ק. וקיס דיעד מתיירן אסמכתא דרענן רגלים. אדם שיש לו רגלים: פעמין צעננים. אכלתא צענני מנעלים שייכי פעמים וצרחיה כתיבט שלט פעמים רגליהם כל זכור וגו': שנקרא נדיב. על סס שדנדו לצו להכיר צוראו: נדיבי עמים. הם הגרים המתמדיצין מצין העמים לקבל עליהן עול מלות: והבור רק. משום דרבי תנחום אמרה נקט לה הכא גבי שמעתתא דרבי תנחום: אלף נחשים ועקרבים יש צו. כל הים ריק אלף נמנים: להקביל פניו. יוס טוב היה שחייב אדם לכדז את רבו צהקבלת פנים כדאמרנין צמסכת ראש השנה (דף טו.): מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת (מלכים ב ד):

תלמידיו אנו. ואין לנו לדבר צפניך: האמרים. שצחת כמו יתאמרו כל פועלי און (תהלים זד) ישתצחו שדרכן ללמה: הטיבה אחת. שצח אחד שצח מיוחד לומר אין כמותן לך צמרתן לאלוהי: ואף

להקביל פני ר' יהושע בפקיעין אמר להם מה חידוש היה בבית המדרש היום אמרו לו תלמידיו אנו ומימך אנו שותין אמר להם אף על פי כן אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש שבת של מי היתה שבת של ר' אלעזר בן עזריה היתה ובמה היתה הגדה היום אמרו לו בפרשת הקהל ומה דרש בה: הקהל את העם האנשים והנשים והמף אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע מף למה באין כדי ליתן שכר למביאייהו אמר להם מרגלית טובה היתה בידיכם ובקשתם לאברה ממני ועוד דרש את ה' האמרת היום וה' האמידך היום אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתונו הטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם הטיבה אחת בעולם שצחיתונו הטיבה אחת בעולם דכתיב וי

גמור ראייה ראייה מהקלה. ונשים ליכא לחיובי דקא ממעטו ליה לקמן מזכורך וכן אמרינן לקמן הא למה לי קרא מופק לי מלמות עשה שהומן גרמא מהו דמימא נילף ראייה מהקלה מה להלן נשים חייבות וטפלים לא מחייבין כמו צהקהל וליתן שכר למביאייהם כי הם דמקל וזומר פטרינן ליה כדפרישית לעיל דנשים פטורות טפלים לא כל שכן (ט) ולקמן דמריצין קטן שהגיע לחיובך מדכתיב כל ולא גמרינן מהקלה הם אסמכתא צעלמא הוא כדמסיק ומהאי ק"ו נמי פטור וכי פריך דרענן הוא מני לאקשויי למה לי קרא ליגמר מהקלה אלף עדיפא מינה פריך:

מלמען ישמעו נפקא. דפשיטה דקרא משמע האזינה והצין שיצין מה שילמדו הלכך מה לנו שישמע כיון דלא גמיר ממעטין ליה ספיר:

אלף קרי ביה למען ילמדו. ואף על גב דלא משתעי גמיר ולהכי לא נפקא ליה מלמען ישמעו וכן מדבר ואינו שומע אפילו שמע עד השתא דמני גמיר לאחריני כיון דלא מני גמיר צחיה הליכה מה לו ללכת וכיון דלא שמע לא גמיר מלמען ולהכי אע"ג דגמיר לאחריני עד האידנא לא זיל השתא כיון דלא יועיל לו הליכה זו דהא לא קאמר קרא הקהל אלף שישמעו צקריאל המלך וציונו מהשתא ויצאו לירי יראת הבור דכתיב צקריאל דקרא ויראו את ה' והס"ס לא חש להציט דפשיטו ליה דמשמע בהני אלף מלמען ילמדו לא מני מפיק (ט) בלא ישמעו דלא הוינא מפיק מדבר ואינו שומע כיון דשמע מקמי הכי וספיר גמיר אף לאחריני וגם יצין למה נקלו עכשו וגם (י) יאמרן ישמעו כדאמרנין לקמן: **חרש באזנה אחת.** צירוסלמי אמר ר' יוחנן צעני צעני חרש

צזינו אחת מהו א"ר יוסי בר רבי פלוגמא דרבי יוסי ורענן דתני רבי יוסי ולצני אהרן מעשה כמות (שמות כח) רענן אמרי שמי כמות לכל אחד רבי יוסי אמר אפילו כמות (כל אחד ואחד הכי נמי רענן אמרי צזונייהם שמי אונס לכל אחד ורבי יוסי אמר (ט) און לכל אחד ואחד: **אף על גב דרא שבעי.** נחמנא שזן רחוקים אלף אס היו חרשין ממעטין מצזונייהם:

מפעמים נפקא. וכי אמרינן לקמן רגלים פרט לצעלי קצין אסמכתא צעלמא הוא * דמפעמים נפקא וכי פריך צעלמא הוא חלילה (צמנות דף קג. וסס) וצערינן פרק האומר משקלי (דף יט. וסס) ורמיניה רגלים פרט לצעלי קצין הויא (י) מדסמיה רגלים קאמר ולא משום שהוא עיקר דרשא (ט):

תחילה לגרים. שצטווה על המילה טפי מכל אומר שצפניו: **נשים נשבעו.** אמר צירוסלמי דלא כן עזאי (ט) דלמר חייב אדם ללמד לצטו מורה: **כדי ליתן שכר למביאייהו.** ועל זה סמכו (ט) להציט קטנים צצית הנכנסת:

מפיעמים נפקא. וכי אמרינן לקמן רגלים פרט לצעלי קצין אסמכתא צעלמא הוא * דמפעמים נפקא וכי פריך צעלמא הוא חלילה (צמנות דף קג. וסס) וצערינן פרק האומר משקלי (דף יט. וסס) ורמיניה רגלים פרט לצעלי קצין הויא (י) מדסמיה רגלים קאמר ולא משום שהוא עיקר דרשא (ט):

תחילה לגרים. שצטווה על המילה טפי מכל אומר שצפניו: **נשים נשבעו.** אמר צירוסלמי דלא כן עזאי (ט) דלמר חייב אדם ללמד לצטו מורה: **כדי ליתן שכר למביאייהו.** ועל זה סמכו (ט) להציט קטנים צצית הנכנסת:

מפיעמים נפקא. וכי אמרינן לקמן רגלים פרט לצעלי קצין אסמכתא צעלמא הוא * דמפעמים נפקא וכי פריך צעלמא הוא חלילה (צמנות דף קג. וסס) וצערינן פרק האומר משקלי (דף יט. וסס) ורמיניה רגלים פרט לצעלי קצין הויא (י) מדסמיה רגלים קאמר ולא משום שהוא עיקר דרשא (ט):

תחילה לגרים. שצטווה על המילה טפי מכל אומר שצפניו: **נשים נשבעו.** אמר צירוסלמי דלא כן עזאי (ט) דלמר חייב אדם ללמד לצטו מורה: **כדי ליתן שכר למביאייהו.** ועל זה סמכו (ט) להציט קטנים צצית הנכנסת:

(א) געמי הגי קמיה, (ב) מנחמת קג., (ג) לקמן ד. צמנות קג. ערין יט., (ד) סוכה מט.; (ה) שבת כב., (ו) מנחמת פג פ"ג פ"ג טז, (ז) אדרינן פ"ק יז ומסכתא סוטה פ"א פ"א, (ח) ונמי מו"ט סוף פ"ג דאבות, (ט) ברכות כח., (י) ברכות ו., (יא) פ"י לזר אחד צעלם כלומר דבר העכר שאין כמותו. ערוך בעשר רב האי צנור אמר, (יב) דכתיב טז., (יג) שמות כג., (יד) ונע"ע מסופות ברכות: ד"ה רועץ, (טו) וסוטה כג., (טז) נכ"ה צמסכת סופרים פ"ח הלכה יא.

הגהות הב"ר

(א) גבי אמר מר זוטרא קרי ציה למען ילמדו וכו' למען ילמדו הוא דלא ס"ד למען ילמדו: (ב) תוס' ד"ה גמיר ראייה וכו' ולקמן דמריצין. ג"כ וק"ל דהא אלתורן כל דלא מימא נשים פטורין טפלים לכ"ש וי"ל דה"פ הא חי לא ק"ו ומ"ק מהקל שפיר משמע אף קטן שלחן הגיע למיעך דקאמר ליתן שכר למביאייהו ויזין אפילו ריבוא דכל ארבעה ק"ו ופירט ילף מהקל אף צלף הגיע למיעך והי שמתנו התוספות ולקמן דמריצין קטן שגבי למיעך מדכתיב כל ולא גמירין מהקל אף בלא הגיע למיעך כיון דלא ליה ק"ו ואלא מימא הם אסמכתא צעלמא הוא כדמריצין ומנהי ק"ו נמי פטור בלא הגיע למיעך ומסיים הוסיף לו פריך לקמן דף ק. וקיס דיעד מתיירן אסמכתא דרענן רגלים. אדם שיש לו רגלים: פעמין צעננים. אכלתא צענני מנעלים שייכי פעמים וצרחיה כתיבט שלט פעמים רגליהם כל זכור וגו': שנקרא נדיב. על סס שדנדו לצו להכיר צוראו: נדיבי עמים. הם הגרים המתמדיצין מצין העמים לקבל עליהן עול מלות: והבור רק. משום דרבי תנחום אמרה נקט לה הכא גבי שמעתתא דרבי תנחום: אלף נחשים ועקרבים יש צו. כל הים ריק אלף נמנים: להקביל פניו. יוס טוב היה שחייב אדם לכדז את רבו צהקבלת פנים כדאמרנין צמסכת ראש השנה (דף טו.): מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת (מלכים ב ד):

גליון הש"ס

תוספות ד"ה חרש וכו' און לכל אחד ואחד. עיין יומא דף ק. ע"ה צמנות דף קא ע"ה תוספות ד"ה ש"מ: ד"ה מפעמים נפקא וכו' דמפעמים נפקא. עיין תוס' ר"ה דף ט. ע"ה ד"ה שלמי פסח:

מוסף רש"י

פרט לבעלי קבין. מי שמחן רגלו פתק ראשון סמך. לטוקו וטוקן שקי מנקב כמתיירן וטוקן שקי לתוכה וקורין אע"ה. שפיעו מן החליה. דלמן רגל (ע"ה יט.). מה יפוי פעמין צעננים. עולות רגלים (מורה ש"ס). שהיה חידולה לגרים. נצטו לנו להמגיר (שם). האמרת. לטון חשיבות וצבא. כמו יתאמרו כל פועלי און (ברכות יא.).

זו, אלא הגר מביא וקורא, ומני למימר לאבותינו לתת לנו, מפני שהארץ ניתנה לאברהם והוא אז לגרים כמו לישראל דכתיב (בראשית י) כי אז המון גרים נחתיך, ודרשינן ביה (בבבא יב.) לשעבר היית אז לארם, עכשיו אתה אז לכל העולם, וכן כשהוא מתפלל, בין צינו לבין עמנו בין צנים הכנסת אומר אלהי אבותינו, אפילו אין אמו מישראל: ה לא תגשא אברהונה. דכתיב (ניחוקאל מד) מורע צית ישראל יקחו להם נשים, [וכשאתמה] מישראל קרינא בה מורע ישראל, דמשמע ואפילו מקנא זרע, והלכה כרבי אליעזר בן יעקב לכתחילה, אבל דיעבד אס נשא אין מוציאין אותה ממנו, וזניה כשרים אפילו להיות כהנים גדולים: האפוטרופוס. הממונה על היחומים, בין שמיניהו צית דין, בין שמיניהו אפוטרופוס.

וכש הוא מתפלל בינו לבין עצמו, אומר, אלהי אבות ישראל.
אומר אלהי אבותיכם. ואם היתה אמו מישראל, אומר אלהי אבותינו: ה רבי אליעזר בן יעקב אומר, אשה בת גרים לא תגשא לכהנה, עד שתהא אמה מישראל. אחד גרים ואחד עבדים משחררים ואפלו עד עשרה דורות, עד שתהא אמן מישראל.
פירוש המשניות להרמב"ם

גרים" לא תגשא לכהנה, עד שתהא אמה מישראל. אחד גרים ואחד עבדים משחררים ואפלו עד עשרה דורות, עד שתהא אמן מישראל. האפוטרופוס כא

פירוש המשניות להרמב"ם
 יכול כל גר לומר אשר נשבעת לאבותינו לפי שאברהם היה אב לכל העולם לפי שהוא למדם אמנה: ה האשה בת גרים. עניינו היית אב לארם עכשיו אתה אב לכל העולם כולו ומפני זה

מלאכת שלמה
 דמצינן וקורין מפני שיש להם ערי מגרש: ואם היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו. צירוש' מפי' אי דוקא בלחמי בעצירה כגון איסור גירוף או בכשרות. הר"ש שירלי"ץ ז"ל: ה ר' אליעזר בן יעקב אומר וכו'. מילתי דר' אליעזר שני'

י כ י ן
 תפארת ישראל
 [כח"מ ר"פ ורי"א] אמנם מו' הקשו [גיטין דמ"ח] לדידן דקיי"ל כר"ל דקנין פירות לאו כקנין גוף וקיי"ל נמי דאחיז שחלקו כלקוחות הן להחזיר ז' וז"ל ביוזב"ל א"כ לא משכח"ל מביא וקורא רק דבר חד עד יהושע בן נון. וז"ל דהא דמחזירין ז' וז"ל ביבול היינו משום דמספקא לן אי מתרמי ליה דדידי דאין ברירה ועכ"פ מדא"ל להוציא מידו מספק דיי"ל שמה דדיי אחרמי לי שפיר קרינן ליה אדמתך עכ"ל. ונלפע"ד דלא דמי להאי [בב"ב דפ"א ב'] דמספקא מביא ואינו קורא דהתם אינו מוחזק בקרקע אמנם ק"ל טומטום דג"כ ספקא הוא ואין מוציאין קרקע ממנו ואפ"ה מביא ואינו קורא:

משנה ראשונה
 לי ומהאי קרא ליקף במשנה ה' אותן שאין להם חלק בדרך מביאין ולא קורין: וזו היא האפוטרופוס והשליח וכו'. נראה דכל הגי פטורין נמי מירידי מעשר דהתם נמי כל שאין להם חלק בדרך חני להו התם

דאפילו אין אמו מישראל מביא וקורא מירי ג"כ דוקא בגר מבני קניי. אבל הדוקא מבוזר. דמתני' סתמא קמי. ועוד ק' דה"ל לכחוד דין שאר גרים במ"ה עם עבד ואשה. נע"ק' למה לא נכח טלגחא דר"מ סבאס וליס כמו נחיי מעשר אך ראשי בחסותא נכר ובהיסס נלה וי"ט) ופי' הרמ"ז דמתני' מירי כהנס גרים ולאבותינו הוי רבוי דמרבא גר בלחמי מישראל דקורא אפ"ה שא"ל חלק בדרך ואשר נתת לי ממעט אשה דלע"ג ד"ל אז בישראל כיון שא"ל חלק בדרך. וכ"מ מאי חוית דלאבותינו מרבה גר ואשר נתת לי ממעט אשה אימא איפכא ז"ל דקורא הוא לרבות גר משום דיש מינו שנטלו חלק בדרך דהיינו זכרים דשארל דאין גריעות הגר גריעותא דנפשא אלא שחובת אביו גרמא לו ולכן כל עד דמצינן לקרבו מקריבין ליה ועוד י"ט קבולא אחרת דמצינן שהגר שיה לישראל בכל המנות ולכן כל עוד דמצינן לאשווי משרין ליה משא"כ באשה דאית בה מרתי לגריעותא תרא שזוס אשה לא נטלה חלק בדרך מדין חלוקה אלא בחורתי ירושה כעומת לפסד ועוד דאיהו שיה לישראל בכמה מנות וזה דוקא כאן בבכורים א"ל דלאבותינו מרבה גר שאמו מישראל ולא צ"ע שיהיה לו דוקא חלק בדרך משום דלאבותינו דכתיב בבכורים קאי אמתנת הארץ דלמלא דמספקא בהם שללכותינו נתנה הארץ אפ"ה שהוא עצמו א"ל חלק בה. וע"כ לומר דמיעוטא דנתת לי לא קאי אלא אבאים אבל בירידי מעשר מה שכחב כאשר נשבעת לאבותינו אינו מביא פירעי דבק אל האדמה דא"כ הו"ל האדמה אשר נתת לנו ואשר נשבעת לאבותינו דלא הוה בבכורים שחלה העינין באבות ונחמינת הארץ אבל השאל דכתיב כאשר נשבעת מה הוה דאיה להשי"ח שקיים שפוטמו וכו' לפי ששנינו בסוף מע"ש שם כאשר נשבעת לאבותינו ארץ וזה דבש שמתן טעם בפירות דנראה שהשפוטמו קאי שחיהו וזה מלב דבש. ור"ב הקשה עוד למה לא נוציא הנין גם מהבאה דכתיב בריש סי' מביא מארץ אשר ה' אלהיך נתן לך ומיהו י"ל דהנהו בגר מירידי כסוף הענין והגו אשר מקריב ומי"ש רי"ב צ"ע החומש טו) ועוד ק' הא דמי במ"ה סהם עם עבד ולא פי' משותרי כמע"ש דלם הטובה דוקא אינו משותרי קשה למה ומ"ש מהתם ואם לאו דוקא למה לא פי' בהתם. ועי' ר"ב רס"ו א' דכ"מ דנתן עבדים סתמא היינו אינם משותרי. והיה אפשר לומר דנתת לי דכאן לא קאי כ"א על אותה הקדה של המצוה זה בלבד שהכל מתן לו מיד ה' ולכן נא' צ"ל יחד וכו' לדבר דלמתי' בב"ב שם לר"מ על פסוק זה דיהבנ לו וחי בו' ולרבנן א"ש טפי דקאי נתת לי להמציא זה דוגמת וחי דיהבנ לו לר"מ ואין אנו יודעין לומר דקאי אירושא א"י להוציא אותם שלא נטלו חלק כ"א היבא דקמך השפוטמו לאבותינו אל הנחמה וכמו בירידי מעשר אשר נתת לנו כאשר נשבעת כו' וכן כאן צ"ע כאשר נשבעת ה' כו' למה לנו אבל מ"ש בראש הפי' מארץ כו' נתן לך וכן מ"ש אשר נתת לי אין הכוונת דקאי כלל אירושא א"י ומה שמפקינן אשה ועבד מפי' זה אפשר לומר דמירידי רק בעבד שאינו משותרי ואשה ש"ל בעל דכסהו מביאים משל בעלה או משל רבו אין קורין דנתת לי כתיב זה אינו שלםס והוי שפיר דומיא דליך (ולא שייך למשיטתיה מהבאה דהבאה לאו איהו מירידי אלא המשלוח וט שפיר כתיב מארץ כו' נתן לך. ואע"ג דמירידי תרתי מצי משיטתיה דמלווה אלא שם כעומת אלא שלחתי איהו יסל לומר אשר נתת לי כיון שאני טע) ומיהו דכתיב אשר נשבעת כו' למה לנו ליקח למעוטינו כתי' בהגה"ה במל"מ פ"ד מה' בכורים ה"ג בסם מהיר"מ בן חבין דכיון דבלשון לעתיד כתיב יבול אף גבר לומר כן דלע"ג דלא נטלו חלק בדרך מ"מ לפסד לנכ' יטלו הגרים מנלה בדרך כ"י כמבואר ביחוקאל ס"ג מ"ו ונכונה קהלם פ' כל החמלים וטעמא דמלתא דהגרים שנתגירו בעוד שישאל בגלות הם גירי דקד ולא דמו לאותן גרים שנתגירו כשילאו ישראל ממזרים שהיו ברום המעלות ולא היהו כונסם לשמה משה' אותם לא נטלו חלק בדרך אבל בירידי מעשר דכתיב אשר נתת לנו אין הגר יכול לומר וידוי זה כיון שלא נטלו חלק בדרך אבל מה טעם שהר"ב פי' במ"ה דמפקי' אשה ממתת לי שלא נתמלקת א"י לנקבות וא"כ הדור קושיות הני"ל לדוכתיהו. וז"ע. עכ"ל: ב"ב ד"ה שאינו יבול כו' וצ"ע ב"ב ד"ה יבול לומר לאבותינו אבל ארץ יכול לומר ארמי

ציונים
 ה ראב"א . יבמות מ. קדושין עו. ירושלמי פ' עשרה יוחסין דף סו: מ"י פ"ט מהלכות א"כ ה"ב סגנו לאין קפא טור וש"ע אה"ע סימן ז טע"ק טא: האפוטרופוס מ"י פ"ד מהלכות

שינויי נוסחאות
 ה אשה נירחלמי האשה וכו' ג"ס. ואפילו בירושלמי אפילו וכו' ג"ס. אמן בירושלמי אמו. האפוטרופוס ג"ד

חידושי מהר"ח
 שאינו שלו רק של יחיד אם ירצה ישתמש בחלל לכן אינו קורא אבל מביא כמו ברה"ק וק"ל:

תוספות אנשי שם
 חיישי' אלא שיוכל לומר לאבותינו אבל לא צ"ע שהאז עמנו יהי' לו חלק בדרך דל"ה מה מהני אמו ישראל וכן לפסק הר"מ שהב"א ה"ב מה מהני שא"ל נקרא אז לגרים ויכול לומר לאבותינו ה"ה מ"מ איהו א"ל חלק בדרך ותמוה דלמה לא ממעטי' מנתת לי כל שא"ל חלק בדרך כמו שממעטי' מה"ש נמשנה דל"ק אשה ועבד וכדמעטי' בסוף מע"ש לענין דהוי מעשר גרים ועבדים משותרים מאשר נתת לנו ואפילו בלחמי מישראל ורביה מההניס וליס והתוס' דכ"מ דפ"א כחמו דמתני' מירי בלחמי דוקא בגר מבני קניי שח"ל חלק בדרך ומ"מ בלחמי אמו מישראל אינו קורא מפני שא"ל לומר לאבותינו. וכן הא דר"י דפ"ל בירושלמי

4

רצא = פִּין ל"ת.

ש א ל ה

עד עתה היו אומרים התפלה בקול רם ועכשו בלחש ויש מערערים על ש"ץ החזרה בהיו שכבר יצאו כל הקהל ידי חובה בתפלה בלחש ואין שם מי שאינו בקי להתפלל וא"כ תהי חזרת ש"ץ ברכה¹ לבטלה.

ת ש ו ב ה²

אני אומר כי הדין עם המערערים אבל לא מטעמם זולתי כי בעת חזרת הש"ץ התפלגו כל העם מחזירים פניהם ובלתי מקשיבים לקולו זולתי מדברים בשיחה בטלה ודברי התו ושחוק וזה חלול הש"י הוא. אמנם אם אפשר שיש מהם³ או כולם יקשיבו לתפלה בעו שיחזור אותה ש"ץ ויענו אמן⁴ אחר כל ברכה וברכה הלא זה טוב מאד להם מאמנו התפלה בקול רם. וכתב משה.

רצב = פִּין מ'.

ת ש ו ב ה

בענין ברכת כהנים ודאי שאם היה הקורא להם כהנים אחר אין בכך כלום אבל זה לו ראינוהו מעולם ולא שמענו במקום שעושין כך ובכי הא מילתא אמרינן פוק חזי מו עמא דבר. ודאמרת היכי מפטיק שליח צבור וכו' הואיל ומענין התפלה הוא אינו הפסקה וזה שאמרת שהנוסחא היא אין הקורא¹ ודאי כך הוא וקורא נקרא זה שקורא להם כהנים וזה שמקרא אותן הברכות ולפי כך סלקתי אני הספק ואמרתי אין המקרא³. וודא שאין תקרא⁴ אותן הברכות אלא שליח צבור כדתנן⁵ העובר לפני התבה לא יענה אחו הכהנים אמן מפני הטרוף. משה בירבי מימון זצ"ל.

רצג = פִּין מ"ב.

שאלות ששאל¹ ר' עובדיה גר צדק מרבינו משה זצ"ל ותשובותיו.

אמר משה ב"ר מימון מבני גלות ירושלם אשר בספרד זצ"ל. הגיע אלינו שאלות מרנו

רצא. כ"י סי' רכ"א = סימונסן בס' היובל לכבוד גוטמן 211. כ"י ב [דף י' עמ' א'; דף ל

עמ' א'; סי' ז'.

1. ברכה: ברכות (כ"ב). 2. תשובה: עי' ת' רכ"א. ומש"כ סימונסן שם עמ' 212.

3. אפשר שיש מהם: שיו"ד מהם (כ"ב). 4. ויענו אמן: ה' תפלה פ"ח ה"ט.

רצב. כ"י ס' קמ"א. כ"י נ דף 107א'. [בכ"י ס' כתוב בשוליים: יגב אן תחרר הדה אל תש

לאנהא מגלוטה = צריך לתקן תשובה זו, לפי שיש בה שגיאות].

1. אין הקורא: סוטה ל"ט ב'. 2. להם: לנו (כ"י נ).

3. אין המקרא: וכן הוא לפני' בה' תפלה (נשיאת כפים) פי"ד ה"ה. 4. תקרא: המקרא (כ"י נ) [וכך נראה].

5. כדתנן: ברכות פ"ה מ"ד (ל"ד א'). ה' תפלה שם.

רצג. כ"י א דף ר"ו א'. ת סי' ט' = ק סי' קנ"ח. כ"י נ דף 110א. [כ"י ב דף ל"ב עמ' א'. כ"י ב

דף רכ"א ב']. נדפסה בקצרה בשו"ת הרשב"א ד' רומא קודם ר"מ ח"ו סי' ק'.

1. שאלות ששאל וכו': תשובת שאלה מארץ ישראל מן גר צדק שהשיב הגאון רבינו משה ז"ל (ת

[וכן כ"י א].

ורבנא עובדיה המשכיל המבין גר הצדק ישלם יי פעלו ותהי משכרתו שלימה מעם י אלהי ישראל אשר בא² לחסות תחת כנפיו. שאלת על עסקי הברכות והתפללות בינך לבי עצמך או אם תתפלל בצבור היש לך לומר אלהינו ואלהי אבותינו ואשר קדשנו במצותי וצונו ואשר הבדילנו ואשר בחר בנו ושהנחלת את אבותינו ושהוצאתנו מארץ מצרים ושעשה נסים לאבותינו וכל כיוצא באלה הענינים. יש לך לומר הכל כתקנם ואל תשנו דבר אלא כמו שיתפלל ויברך כל אזרח מישראל כך ראוי לך לברך ולהתפלל בין שהתפללו יחידי בין שהיית שליח צבור³. ועיקר הדבר שאברהם אבינו הוא שלמד כל העו והשכילם והודיעם דת האמת וייחודו של הקב"ה ובעט בע"ז והפר עבודתה והכניס⁴ רבני תחת כנפי השכינה ולמדם והורם וצוה בניו ובני ביתו אחריו לשמור דרך י"י כמו שכתו בתורה כי ידעתיו⁵ למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך י"י וגו'. לפיכך כל מי שיתגייר עד סוף כל הדורות וכל המיחד שמו של הקב"ה כמו שהוא כתוב בתורו תלמידו של אברהם אבינו ע"ה ובניו הם כולם והוא החזיר אותם למוטב כשם שהחזיר את אנשי דורו בפיו⁶ ובלמודו כך החזיר כל העתידים להתגייר בצואתו שצוה את בניו ואת בני ביתו אחריו. נמצא אברהם אבינו ע"ה הוא אב לזרעו הכשרים ההולכים בדרכי ואב לתלמידיו וכל גר שיתגייר. לפיכך יש לך לאמר אלהינו ואלהי אבותינו שאברהם ע"ה הוא אביך ויש לך לומר שהנחלת את אבותינו שלאברהם נתנה הארץ שנ' קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה. אבל שהוצאתנו ממצרים או שעשית נסים לאבותינו אם רצית לשנות ולומר שהוצאת את ישראל ממצרים ושעשית נסים עם ישראל אמור ואם לא שנית אין בכך הפסד כלום מאחר שנכנסת תחת כנפי השכינה ונלוית אליו אי כאן הפרש בינינו ובינך. וכל הנסים שנעשו כאלו לנו ולך נעשו. הרי הוא אומר בישעיו ואל יאמר בן הנכר⁷ הנלוה אל יי לאמר הבדל הבדילני י"י מעל עמו וגו'. אין שון הפרש כלל בינינו ובינך לכל דבר. ודאי יש לך לברך אשר בחר בנו ואשר נתן לנו ואשו הנחילנו ואשר הבדילנו. שכבר בחר בך הבורא יתעלה והבדילך מן האומות ונתן לך התורו שהתורה לנו ולגרים שנ' הקהל חוקה אחת לכם⁸ ולגר הגר חוקת עולם לדורותיכם כנו כגר יהיה לפני י"י. תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם ולגר הגר אתכם. ודע כי אבותינו שיצאו ממצרים רובם עובדי ע"ז היו במצרים נתערבו בגוים ולמדו מעשיהם עד ששלח הקב"ה משה רבינו ע"ה רבן של כל הנביאים והבדילנו מן העמים והכניסנו תחת כנפי השכינה לנו ולכל הגרים ושם לכולנו חוקה אחת. ואל יהא יחוסך קל בעיניך אם אנ מתיחסים לאברהם יצחק ויעקב אתה מתיחס למי שאמר והיה העולם. וכך מפורש בישעיו זה יאמר לי"י⁹ אני וזה יקרא בשם יעקב וגו'. וכל מה שאמרנו לך בענין הברכות של

2. [בא : באת (כיב"א)].

3. בין שהתפללת... בין שתתפלל... בין שהיית ש"ץ (ת). [בין עם הצבור (כיב"א)].

4. והכניס : בניים רבים (ת [כיב"א]). 5. כי ידעתיו : בראשית י"ח י"ט.

6. [בפיו : בפיו ובלשונו (כיב"א)]. 7. ואל יאמר בן הנכר : ישעי' נ"ו ג'.

8. חקה אחת לכם : במד' ט"ו ט"ו. 9. זה יאמר לי"י : ישעי' מ"ד ה'.

תשנה כבר ראייה לזה ממסכת בכורים¹⁰ תמן תנינן הגר מביא ואינו קורא שאינו יכו
 לומר אשר נשבע י"י לאבותינו לתת לנו¹¹. וכשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אומר אלהינו
 ואלהי אבות ישראל. וכשהוא מתפלל בבית הכנסת אומר אלהינו ואלהי אבותינו¹² זה
 סתם משנה. והיא לר' מאיר ואינה הלכה¹³ אלא כמו שנתפרש בירושלמי¹⁴ תמן אמרינן
 תני בשם ר' יהודה גר עצמו מביא וקורא מאי טעמיה כי אב המון גוים נתתיך לשעבו
 היית אב¹⁵ לאברהם מיכאן ואילך אב לכל הבריות. ר' יהושע בן לוי אמר הלכה כר
 יהודה. אתא עובדא קמיה דר' אבהו והורי כר' יהודה. הנה נתברר לך שיש לך לומר אשו
 נשבע י"י לאבותינו לתת לנו. ושאברהם אב לך ולנו ולכל הצדיקים¹⁶ ללכת בדרכיו והו
 הדין לשאר הברכות והתפלות שלא תשנה כלום. וכתב משה ב"ר מימון זצ"ל¹⁷.

רצד = פין מ"ג.

שאלה¹

[על דבר² קריאת התורה בכל יום³ אם אין להם ס"ת מהו שיקראו בחומשים⁴ ויברכ

10. ממסכת בכורים: פ"א מ"ד. עיי"ש בפ"י המשניות: ומפני זה יכול גר לומר וכו' לפי שאברהם
 היה אב לכל העולם לפי שהוא למדס אמונה.

11. לאבותינו לתת לנו: וכשהוא מתפלל בבית הכנסת אומר אלהי אבותיכם. ואם היתה אמו מישראל
 אומר אלהי אבותינו. וכשהוא מתפלל בינו לבין עצמו (ת). [וכשהוא מתפלל בב"ה אומר אלה
 אבותינו וכשהוא מתפלל לעצמו אומר אלהי ואלהי אבות ישראל. זהו סתם משנה. (כיב"א)].

12. או"א: אלהי אבותיכם (כי"ג).

13. ואינה הלכה: ה' בכורים פ"ד ה"ג הגר מביא וקורא שנא' לאברהם אב המון גוים נתתי
 הרי הוא אב כל העולם כולו שנכנסין תחת כנפי שכינה ולאברהם היתה השבועה תחלה שירש
 בניו את הארץ.

14. בירושלמי: ביכורים שם הובא ברדב"ז לה' בכורים ובכ"מ שם. ועיי' ספר המצות מ"ע סי' ר"ז.

15. היית אב: היה אב לאדם מכאן ואילך. ת (כיב"א). 16. ולכל הצדיקים: שהורנו ללכת (ק)

17. ע"ד החשובה עיי' ווערטהיימר גנזי ירושלים ח"ב עמ' ז'. עפנשטיין ע' 44.

רצד. כי"א ד רי"ב ב'. כי"ס דף 213 בב (בכתב אחר). כי"ש סי' מ"ב. (כי"ב דף י"ג עמ' ב')

כי"א ל"א. כיב"א עמ' רט"ו, ב]. ת סי' ד'. פ סי' ט' (ד' ע"ג) = ק סי' ט"ו. כי"ג 107ב. שו"ת המיוחסו
 להרמב"ן סי' רל"ט. ארחות חיים ה' קה"ת סי' ה' = כל בו ה' קה"ת סי' ד' (דף י"ג ב'). אבודרהם סדו
 שחרית של חול (ד"פ דף מ' א'). [חלק של התשובה כישב"י עמ' 41א]. — הובא בשו"ת הרשב"א ח"ז
 סי' תפ"ז ותת"ה. שו"ת מהרי"ק שורש ס"ט. שו"ת רשב"ש סי' י"א. כ"מ ה' ס"ת פ"י ה"א. ב"י או"ן
 סי' קמ"ג. [שו"ת תומת ישרים סי' ל"ב. אגרת הסופר לר' אברהם חסן 'הסגולה' חוב' ג"ג עמ' א—ב'
 שו"ת בית יהודה לר"י עייאש ח"ב סי' א' (ס' בני יהודה ד' ס"ט א') 'תשו' הרמב"ם ותשו' חכמ
 נברונא". הוספת פ—ן]. ועיי' כי"ב סי' ט'.

1. שאלה: מא יקול סידנא פי ספר תורה שאינו עשוי כהלכה (כי"ש). [הכותרת בכי"א: הדה אי
 שאלה נקלת (= שאלה זו הועתקה) מן פירוש מסכת גטין אלדי צנפה (= שחיברו) ר' יהודה הכה
 ז"ל אלחלבי אלמערוף (= הידוע כ'אבן אלמדארי ז"ל)].

2. [על דבר... וכן ב] ס"ת: ליתא בכי"א והוספתיו מא"ה.

3. בכל יום: של ספר (ת [כיב"א]). 4. שיקראו בחומשים: בציבור (ת [כיב"א]).

ירושלמי ה' יכ"ה ע"א א' ע"א א' 7

רבי חזקיה בשם ר' לעזר לא אמר כן אלא מה טעם אמרו האפיטרופיס והעבד והשליח והאשה וטומטום ואנדרוגניס מביאין ולא קורין? שהגר הרי אמור בפרשה. שמביא וקורא! אמר רבי שמואל בר רב יצחק תיפתר בההן גר דהכא בבני קיני חותן משה. ובני קיני חותן משה מביאין וקורין.

אמר רבי יוסי: קיימה בנימן בר עשתור קומי רבי חייה בר בא בגוי שבא בעבירה על בת ישראל היא מתניתא. בנו מביא ואינו קורא— אבל גר גמור, מביא וקורא

רבי יונה לא אמר כן אלא רבי שמע לאילין דבי בר עשתור דאינון גרים בני גרים, כ אביו ואמו גרים אומרים אלהי אבותינו. והא תנינן אם היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו הא גרים בני גרים לא! אמר ר' יוסי קיימה בנימין בר עשתור קומי רבי חייא בר בא, רבי חזקיה בשם רבי חייא בר בא קיימה בר עשתור קומין, בגוי שבא בעבירה על בת ישראל היא מתניתא. אע"פ שאביו עכו"ם גמור, כיון שאמו מישראל-יכול לומר "אבותינו"—אבל גר גמור וודאי יכול לומר!

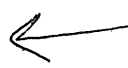
רבי זריקן אמר רבי זעירא בעי כלום הוא מתכווין לא לאברהם יצחק ויעקב! וכי אברהם יצחק ויעקב אבותיהם היו? כלום נשבע הקב"ה אלא לזכרים שמא לנקיבות. מה מועיל "אמו מישראל"!

תני בשם רבי יהודה גר עצמו מביא וקורא מה טעם (בראשית יז) כי אב המון גוים נתתיך. לשעבר היית אב לאדם ועכשיו מכאן ואילך אתה אב לכל הגוים. רבי יהושע בן לוי אמר הלכה כרבי יהודה. אתא עובדא קומי דרבי אבהו והורי כרבי יהודה:

הלכה ה משנה רבי ליעזר בן יעקב אומר האשה בת גרים לא תינשא לכהונה עד שתהא אמה מישראל. אחד גרים ואחד עבדים משוחררים אפילו עד עשרה דורות, עד שתהא אמו מישראל.

הלכות ברכות סימן נג פנ באר הגולה

קבוע צריך (י) (מד) לסרב מעט קודם שירד לפני התיבה ולא יותר מראי אלא מעט ראשונה מסרב...
ובשיאמרו לו מעט שניה מכין עצמו כמו שרוצה לעמוד ובפעם שלישית יעמוד קואם האימר לו...
שירד הוא אדם גדול אינו מסרב לו (כ) (מה) כלל: ין דאם טעה ש"צ וצריכין להעמיד אתר תחתיו...
איתו שמעמידן תחתיו לא יסרב: ין שהאמר אינו יורד לפני התיבה מפני שבגדי צבועין או מפני...
שברגלי סנדל (טו) לא ירד (טז) באותה תפלה כלל מפני שדרך האפיקורסין להקפיד בכך וחיישין...
שכא אפיקורסות נזרקה בו: (סג) ופסי' אש וטח) אפילו לרבו לא מהי) (כ"י) נשס' ל' יסות):...
(יח) היש מונעים (כח) גר (טט) מלהיות ש"צ (ג) ונרחו דבריהם אפילו יחיד (נא) יבול לעכב ולומר...
(נב) איני רוצה (נג) שפלוני יהיה חזן אם לא שכבר הסכים עליו (נד) מתחלה: ודוקא פסיס...
לחזו יחיד פסס כגון על פי (נה) טובי העיר חלל בלאו הכי חץ היחיד יכול למחות כש"ל (סא) ס"י ס' וזס' סוף

שערי תשובה

באר היטב

סומא חפי' נח' מעימו של יתפלל בימים מראים סיכא דליכא אחר...
רתי והגון כיונא בזה ע"פ וע' בחשו' א"ש סי' י"ו. ובלחם רב סי' ב'...
ובדבר שמואל סי' י"ב: (יט) לסרב. ש"ל שלח רצח להיות עוד ש"ל וקבלו...
אחר במקומו ח"ל רשח כיון שבידו עוד להיות ש"ל. ודוקא מהקבל ח"ל...
לישול רשח חלל מש"ל השני צריך ליטול רשח. השוכח יד אליהו סי'...
למ"ע ע"ש: (כ) כלל. דלון מסרבין לגדול. וכחננו הכוס' כפ"ל דפסחסי...
דבדבר גסות וזכרה חפילו האומר לו הוא חסד גדול יסרב: (כח) גר.
שכח"ג הכהנ' ב"י: (כצ) מתחלה. ואם קבלוהו לזמן ונשכח האמן לא

ביאור הלכה

משנה ברורה

למחין כלל. ומ"מ נחוח יס ליישב דעת הש"ע דמיירי הנמלא כש"ל שא"ס קבוע...
לענין הפילה רק דהוא ממונה לשאר דברים ולפי מה שפי' רש"י בחולין כ"ד פ"ב ד"ט...
ש"ל שחז ממונה לחקיעה שחר ולתחא וסארי דברים עיי"ש ואע"ל דבדואי מרא"ס...
אכור שיהיה הוא שגוה"ג ג"כ לחלם מ"מ עביר דמימלך פסא"כ כש"ל שפחמו:
סיה שטיק שהוא יסיה כש"ל לחלם ח"ל למימלך כלל וכלוים שס מיון שזה סיוס סא'...
שיתמס לעבודתס דמוחמ בקרא שס אשאר דרע מ"ל קבוע שמועד מטיד לקי' *לא
למחין כלל. ומ"מ נחוח יס ליישב דעת הש"ע דמיירי הנמלא כש"ל שא"ס קבוע...
לענין הפילה רק דהוא ממונה לשאר דברים ולפי מה שפי' רש"י בחולין כ"ד פ"ב ד"ט...
ש"ל שחז ממונה לחקיעה שחר ולתחא וסארי דברים עיי"ש ואע"ל דבדואי מרא"ס...
אכור שיהיה הוא שגוה"ג ג"כ לחלם מ"מ עביר דמימלך פסא"כ כש"ל שפחמו:
סיה שטיק שהוא יסיה כש"ל לחלם ח"ל למימלך כלל וכלוים שס מיון שזה סיוס סא'...
שיתמס לעבודתס דמוחמ בקרא שס אשאר דרע מ"ל קבוע שמועד מטיד לקי' *לא
למחין כלל. ומ"מ נחוח יס ליישב דעת הש"ע דמיירי הנמלא כש"ל שא"ס קבוע...
לענין הפילה רק דהוא ממונה לשאר דברים ולפי מה שפי' רש"י בחולין כ"ד פ"ב ד"ט...
ש"ל שחז ממונה לחקיעה שחר ולתחא וסארי דברים עיי"ש ואע"ל דבדואי מרא"ס...
אכור שיהיה הוא שגוה"ג ג"כ לחלם מ"מ עביר דמימלך פסא"כ כש"ל שפחמו:
סיה שטיק שהוא יסיה כש"ל לחלם ח"ל למימלך כלל וכלוים שס מיון שזה סיוס סא'...
שיתמס לעבודתס דמוחמ בקרא שס אשאר דרע מ"ל קבוע שמועד מטיד לקי' *לא

שער הציון

כא גס (מה) (יט) ע"ל: (מ) מ"י: (מא) דמ"י: (מב) נה"ל העל: (מג) נה"ל העל: